

מערך שיעור לטו בשבט, אדם ואדמה, כיתה ד'

רשות הרבים

אחריות האדם ברשות הרבים

למורה:

בשנים עברו התייחסנו ביחידת לימוד זאת לנושא רשות הרבים ורשות היחיד והבנו שלאדם יש אחריות רבה על רשות הרבים כי סביבתו הפרטית יכולה להשתנות אך רשות הרבים תמיד תישאר גם שלו.

בשיעור זה נבחן את יחסי הגומלין בין הרשויות ואת אחריות האדם לשמירה על הסובב אותו

מהלך:

חלק א' בין רשות הרבים ליחיד

חלק ב' אחריות הפרט ברשות הרבים

חלק א': בין רשות הרבים ליחיד

מהלך:

- הקדמה: מושגים
- פעילות פתיחה ודילמה
- קריאת מדרש
- דיון
- סיכום

נשוחח:

- תנו דוגמאות נוספות ל"רשות הרבים"
- תנו דוגמאות נוספות ל"רשות היחיד"

הקדמה: מושגים: בין רשות הרבים לרשות היחיד

נסביר:

רשות הרבים - שטח ציבורי שאין עליו בעלות פרטית והוא עומד לשימוש כלל הציבור. לדוגמא חורשה, חוף ים.

רשות היחיד - שטח פרטי השייך לאדם מסויים או לקבוצה, כמו בית פרטי או מחסן.

1. פתיחה והתנסות:

בין רשות הרבים לרשות היחיד

מהו הגבול בין רשות היחיד לרשות הרבים? אילו חפצים שייכים לרשות היחיד ואלו לרשות הרבים? האם כל חפץ המוצב ברשות הרבים שייך לכולם?

- נחלק לילדים את כרטיסיות החפצים. נבקש מהתלמידים למיין את הכרטיסיות שלהם לפי "רשות הרבים" ו"רשות היחיד"

- נוסיף כותרת חדשה "הרחוב שלי" ונשאל אלו מבין החפצים שייכים לרחוב שלהם? האם רק חפצים ששייכים לרשות הרבים? האם יש חפצים מטבלת רשות היחיד שניתן להציב גם כן ברחוב? (אפשר לחזור ולשאול שאלה דומה על "הכיתה שלנו" ולהתייחס לחפצים הרלוונטיים)

- שוחחו ביניכם על האפשרויות השונות, נסו להגיע לסכמה בנוגע להצבת החפצים.

- נשאל: האם יש חפצים פרטיים שנמצאים ברשות הרבים? למשל כסאות של דוכן הפלאפל המונחים ברחוב? הרכב שלנו שחונה בחנייה הציבורית? (

עזרים:

- נספחים להדפסה

2. נקרא סיפור:

כולנו בסירה אחת

נקרא את המדרש:

תני רבי שמעון בר יוחאי,

משל לבני אדם שהיו יושבין בספינה. נטל אחד מהן
מקדח והתחיל קודח תחתיו,

אמרו לו חביריו: מה אתה יושב ועושה?

אמר להם: מה אכפת לכם? לא תחתי אני קודח!

אמרו לו: שהמים עולין ומציפין עלינו את הספינה!

ויקרא רבה ד'

ניתן גם להאזין לסיפור בגרסה אחרת: [חור בספינה – ספריית פיג'מה](#)

כולנו
בסירה אחת

3. דיון:

בעקבות הקריאה

נשוחח:

- הסבירו את המדרש בשפתכם.
- במדרש מתואר מצב בו רשות הרבים ורשות היחיד חופפות וקשורות זו בזו.
- נסו לחשוב על מקרים דומים ושתפו זה את זה
- מדוע חשוב לעיתים לשים לב גם לאישי שבמרחב הציבורי? גם הכיתה שלנו היא "סירה אחת".
- נסו לחשוב אלו התנהגויות בכיתה יוצרות "חור בספינה"? מה יכול לעזור למנוע את ה"חורים" הללו? (למשל ילד/ה שמרעיש מפריע לכל היתר ללמוד ועוד..)

4. אמנה כיתתית:

שומרים על הספינה שלנו שלמה

נכתוב אמנה כיתתית:

- נעלה מספר כללי התנהלות שיכולים לעזור לשמור על שלמות כיתתנו
- נחשוב אלו דברים שמתרחשים בכיתה מדי יום מחבלים בשלמות הספינה
- נגבש עד 4 כללים כיתתיים נכתוב אותם על לוח בכיתה
- אם מישהו מפר את הכלל, נזכיר לו בחיוך שעוד רגע יהיה "חור בספינה", לחילופין נמציא סימן מוסכם של "חור בספינה" כדי להזכיר לשמור על הכללים

5. נסכם:

רשות הרבים או רשות היחיד

נסכם:

כאמור ישנם חפצים פרטיים שנמצאים במרחב הציבורי- ברשות הרבים.

(הרכב הוא רכוש פרטי אך נמצא ברשות הרבים, מכונת המסטיקים שייכת לבעל החנות, אך נמצאת ברשות הרבים.)

נשאל:

- ביה"ס הוא רשות הרבים או רשות היחיד – תלמידיו, צוות המורים?
- מה יקרה אם נחבל בדברים ברשות הרבים "נקדח בספינה" שתחתנו כמו השלכת פסולת, פגיעה בתמרורים ועוד...
- מי קובע את היחס לחפצים/ ציוד הפרטיים שנמצאים ברשות הרבים

כולנו
בסירה אחת

חלק ב': אחריות הפרט ברשות הרבים

מהלך:

- בחלק זה נבחן מתוך ספר דברים שלוש דוגמאות המופיעות באותו פרק ומתייחסות אל תפקידו של האדם במצבים מורכבים שבין רשות היחיד והרבים.
- נענה על שאלות להבנה והעמקה במחברת
- פעילות בקבוצות – התמודדות עם דילמות
- דיון
- סיכום

לשון התורה:

שיו - השה (כבש או עז צעיר) שלו

נדחים - נטוש, אבוד

נבין את הציווי ונענה על השאלות במחברת:

- נסו להסביר את הפסוקים בשפתכם, מיהו 'אחיק' המופיע בפסוקים?
- היכן אנו מוצאים את הרכוש עליו מסופר בפסוקים?
- מה קורה אם אנחנו לא יודעים למי להשיב את הרכוש האבוד? היכן אנו שומרים את הרכוש האבוד? כיצד מכונה המצווה שעולה מפסוקים אלו?
- ע"פ הפסוקים מה אסור לנו לעשות?
- באיזה אופן ההתנהגות שמוצעת בפסוקים מסייעת לנו בשמירה על הסביבה שלנו?
- תנו דוגמאות למקרים דומים מחיי היומיום שלכם

1. השבת אבידה מהתורה אחריות הפרט לרשות הרבים

נלמד את הפסוקים הבאים מתוך ספר דברים פרק כ"ב:
קראו את הפסוקים בזוגות:

א "לא-תראָה אָת-שׁוֹר אַחִיקָ אוּ אֶת-שׁוֹן נִדְחִים וְהִתְעַלְמָתָ מֵהֶם הַשֵּׁב תְּשִׁיבֵם לְאַחִיקָ.

ב וְאִם-לֹא קָרוֹב אַחִיקָ אֵלֶיךָ וְלֹא יָדַעְתָּ וְאִסַּפְתָּ אוֹל-תּוֹךְ בֵּיתְךָ וְהָיָה עִמָּךְ עַד דָּרַשׁ אַחִיקָ אֹתוֹ וְהִשְׁבֹּתוֹ לוֹ.

ג וְכִן תַּעֲשֶׂה לַחֲמֹרוֹ וְכִן תַּעֲשֶׂה לְשֹׁמְלָתוֹ וְכִן תַּעֲשֶׂה לְכָל-אֲבִדַת אַחִיקָ אֲשֶׁר-תֵּאבֹד מִמֶּנּוּ וּמִצָּאֵתָהּ לֹא תוֹכֵל לְהִתְעַלֵּם.

(דברים כ"ב)

2. בקבוצות:

”מה אתם הייתם עושים?”

נחלק את הכתה לשלוש קבוצות כל קבוצה תקבל מקרה תציג אותו ותפתור את 'הדילמה' בשיח בין חברי הקבוצה.

שאולי ואפרת ערכו מסיבת גיוס לבנם בחצר הבית במושב הם הזמינו לאירוע חברים רבים והשמחה הייתה רבה. המוזיקה שבקעה מן החצר נשמעה עד למרחוק כאשר פנה אחד השכנים לשאולי בבקשה להנמיך את המוזיקה, השיב שאולי לשכן כי בביתו ברשות היחיד מותר לו לעשות מה שהוא רוצה. מה דעתכם על דבריו של שאולי? מה הייתם עושים במצב דומה, אילו הייתם במקומו?

מיכאל בנה בית חדש ובחצר בנה בריכה גדולה ועמוקה. מיכאל התלבט האם לגדר את שטח הבריכה כיון שהעלות של גדר ושער היו הוצאה כספית נוספת. מה הייתם ממליצים למיכאל לעשות? כיצד עליו לפעול לדעתכם ומדוע?

נטע ונעה חזרו לביתן בשעות הערב כאשר לפתע ראו בצד הדרך מכונית שפנסיה מהבהבים, ונהג הרכב עומד מחוץ למכונית ומנסה להחליף את גלגל הרכב שנקרע.

מה על נעה ונטע לעשות? כיצד אתם הייתם אילו נקלעתם למצב דומה?

3. דיון:

”לא תוכל להתעלם”

התורה בספר דברים פרק כ”ב התמודדה עם מקרים דומים
נקרא את הפסוקים הבאים:

”לא-תראָה אֶת-חַמּוֹר אַחִיךָ אוֹ שׂוֹרוֹ נִפְלִים בַּדֶּרֶךְ וְהִתְעַלַּמְתָּ מֵהֶם הֲקִים תְּקִים עִמוֹ.”

נשאל:

- ממי וממה, אסור לנו להתעלם כאן?
- מה מצופה מאתנו? מדוע?
- איזו מצווה עולה מהפסוק הזה?
- תנו דוגמאות מימנו למצוות צער בעל חיים.

3. המשך:

”לא תוכל להתעלם”

התורה בספר דברים פרק כ”ב התמודדה עם מקרים דומים
נקרא את הפסוקים הבאים:

”כִּי תִבְנֶה בַּיִת חֲדָשׁ וְעָשִׂיתָ מַעֲקָה לְגִגְתָּךְ וְלֹא-תָשִׂים דָּמִים בְּבֵיתְךָ כִּי-יִפֹּל הַנֶּפֶל מִמֶּנּוּ.”

נשאל:

- באיזה רשות נמצא הגג?
- של מי האחריות לבנות מעקה על הגג ומדוע?
- תנו דוגמאות מימינו לאחריות שיש ברשות הרבים כדי לשמור על רכוש הפרט, וההיפך – אחריות של הפרט על רשותו כדי למנוע פגיעה באחר.

4. יזמה כיתתית:

”לא תוכל להתעלם”

התורה נותנת דוגמאות לאחריות הפרט לסביבה מתוך העולם של העת ההיא – העת העתיקה. היום אין לנו שור ולא חמור. מה כן יש לנו?

נחשוב בקבוצות על אירועים שמתרחשים בהפסקה ליחיד – ואנו יכולים וצריכים ”לא להתעלם” מהם.

ננסח כללים ברוח הפסוקים שלמדנו, נבין שלטים ונתלה אותם בחצר

דוגמאות להמחשה המשימה:

- לא תראה את חברך נופל במשחק והתעלמת ממנו – הושט לו יד ועזור לו לגשת לשתות או לנוח!
- לא תראה את קלמרו של חברך מתפזר על הרצפה והתעלמת ממנו – אסוף תאסוף עמו!

5. איסוף וסיכום:

אחריות היחיד ברשות הרבים

רשות היחיד ורשות הרבים הן רשויות נפרדות אך לעיתים הן נפגשות ומקיימות יחסי גומלין.

רשות היחיד ורשות הרבים הן רשויות נפרדות אך לעיתים הן נפגשות ומקיימות יחסי גומלין.

על האדם להיות ערני לסביבתו גם בתחום רשותו וגם בתחום של רשות הרבים.

על מנת שנוכל לקיים חיים שיש בהם אחריות וכבוד כלפי הפרט כלפי האחר וכלפי הסביבה.

נספחים להדפסה

